

MÄÄRÄYKSEN 53 A/2011 M PERUSTELUT
JA SOVELTAMINEN

MÄÄRÄYS TUNNI STAMI STI ETOJEN TAL-
LENNUSVELVOLLI SUUDESTA

SISÄLLYS

SISÄLLYS	1
1 LAINSÄÄDÄNTÖ	2
1.1 MÄÄRÄYKSEN LAINSÄÄDÄNTÖPERUSTA.....	2
1.2 MUUT ASIAAN LIITTYVÄT SÄÄNNÖKSET	2
1.3 EU-LAINSÄÄDÄNTÖ.....	2
2 MÄÄRÄYKSEN PERUSTELUT JA SOVELTAMISOHJEET	2
2.1 MÄÄRÄYKSEN TARKOITUS	2
2.2 KESKEISET MUUTOKSET JA MUUTOSHISTORIA.....	2
3 PYKÄLÄKOHTAISET PERUSTELUT JA SOVELTAMISOHJEET	2
1 § SOVELTAMISALA	2
3 § MATKAVIESTINVERKOSSA TARJOTTAVASTA VIESTINTÄPALVELUSTA SÄILYTETTÄVÄT TIEDOT	4
4 § INTERNET-YHTEYSPALVELUSTA SÄILYTETTÄVÄT TIEDOT	4
5 § SÄHKÖPOSTIPALVELUSTA SÄILYTETTÄVÄT TIEDOT	5
6 § INTERNET-PUHELINPALVELUSTA SÄILYTETTÄVÄT TIEDOT	5
7 § KÄSITTELYAIKA OMAA TARVETTA VARTEN	6
4 VIITTEET	6

1 LAINSÄÄDÄNTÖ

Tämän luvun tarkoituksena on antaa määräyksen käyttäjälle kokonaiskuva siitä, mihin säädöksiin määräys perustuu. Lisäksi luvussa listataan aihepiiriin liittyvä muu oleellinen säädäntö.

1.1 Määräyksen lainsäädäntöperusta

Viestintäviraston määräys perustuu sähköisen viestinnän tietosuojalain (SVTsL, 516/2004) [1] 14 a §:ään ja 14 b §:ään, sellaisina kuin ne ovat laissa 343/2008. SVTsL tuli voimaan 1.9.2004 ja sillä panttiin täytäntöön EY:n helmikuussa 2002 hyväksymä sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi [3].

Määräys on annettu 1.6.2008 voimaan tulleen SVTsL:n muutoksen (343/2008) 14 a §:n nojalla, jonka mukaan Viestintäviraston tulee määritellä niiden tietojen tekniset yksityiskohdat, jotka mainitun lain mukaisen säilyttämismääräyksen perusteella tulee säilyttää. Määräyksen versiossa 53 A säädettävä 7 § annetaan SVTsL:n 14 b §:n nojalla, jonka mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä säilytysvelvollisuuden teknisestä toteutuksesta.

1.2 Muut asiaan liittyvät säännökset

Tietojen säilyttämismääräyksen toteuttamisesta on säädetty tarkemmin myös valtioneuvoston asetuksella ***/2011. [2]

1.3 EU-lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY [3] yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY [4] muuttamisesta.

Mainittu direktiivi saatettiin Suomessa voimaan lailla 343/2008 sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta sekä tällä määräyksellä.

2 MÄÄRÄYKSEN PERUSTELUT JA SOVELTAMISOHJEET

2.1 Määräyksen tarkoitus

Lailla (343/2008), asetuksella (***/2011) taikka tällä määräyksellä ei aseteta teleyrityksille velvoitetta tallentaa mitään uutta tietoa. Tarkoituksena on ainoastaan pidentää teleyrityksen jo nykyisellään omaa käyttöä varten tallennettujen tietojen säilytysaikaa.

Tallennusvelvoite koskee ainoastaan tässä määräyksessä lueteltuja tietoja, joita teleyritys jo muutenkin tallentaa käsiteltäväkseen. Tallennusvelvoite ei koske tietoja, joita teleyrityksen järjestelmät tallentavat väliaikaisesti ilman myöhempää käyttötarkoitusta. Omaa käyttöä varten teleyritykset saattavat tallentaa määräyksessä lueteltuja tietoja esimerkiksi asiakashallintajärjestelmiin, verkkohallintajärjestelmiin sekä verkon käyttötietoihin (esimerkiksi laskutustietoihin). Määräyksellä pidennetään näiden järjestelmien tallentamien tietojen säilytysaikaa määräyksessä lueteltujen tietojen osalta. Mikäli teleyrityksellä ei ole tarvetta tallentaa määräyksessä lueteltuja tietoja omaa käyttötarkoitusta varten, ei määräyksen mukainen tallennusvelvoitekaan koske näitä tietoja.

2.2 Keskeiset muutokset ja muutoshistoria

Määräyksen versiossa 53 A/2011 määräykseen lisätään uusi 7 § koskien tietojen käsittelyaikaa omaa tarvetta varten. Säännöksen perustelut löytyvät pykäläkohtaisista perusteluista.

3 PYKÄLÄKOHTAISET PERUSTELUT JA SOVELTAMISOHJEET

1 § Soveltamisala

Määräystä sovelletaan yleisissä viestintäverkoissa tarjottaviin viestintäpalveluihin. Tallennusvelvoite koskee tässä määräyksessä lueteltuja tietoja. Säilyttämisvelvollisuuden edellytyksenä on, että tiedot ovat saatavilla ja palveluyrityksen yleisesti saatavilla olevien viestintäpalvelujen tarjoamisen yhteydessä sähköisen viestinnän tietosuojalain 9 - 14 §:ssä tai henkilötietolaissa säädetyin edellytyksin tuottamia tai käsittelemiä.

Teleyrityksen on toimitettava tallennetut tiedot pyydettyessä myös niissä tapauksissa joissa teleyritys on siirtänyt palvelun tuottamista varten hankitut laitteistot ja niiden ylläpidon alihankkijoille tai ulkomaille.

Tallennusvelvoite ei koske merkitykseltään vähäistä teletoimintaa harjoittavia teleyrityksiä, jotka eivät ole viestintämarkkinalain (393/2003) 13 §:n mukaan velvollisia tekemään teletoimintailmoitusta.

Valtioneuvoston merkitykseltään vähäisestä teletoiminnasta antaman asetuksen (675/2003) [4] mukaan, yleistä teletoimintaa on pidettävä merkitykseltään vähäisenä, jos se on verkkopalvelun tai viestintäpalvelun tarjontaa viestintäverkossa, jonka liikevaihto on alle 300 000 euroa vuodessa. Raja-arvo lasketaan teleyrityksen koko teletoiminnasta. Esimerkiksi jos jonkun palvelun osalta teleyrityksen liikevaihto on alle 300 000 euroa, se ei poista kyseisen palvelun osalta tallennusvelvoitetta, mikäli teleyrityksen koko teletoiminta ei ole merkitykseltään vähäistä.

Määräys ei koske vertaisverkkoperiaatteella toteutettuja puhepalveluja, missä palveluntarjoaja ei välitä viestejä viestintäverkossa. Kuvatunlaiset, esimerkiksi vertaisverkko-ohjelmistolla toteutetut VoIP-palvelut eivät ole viestintämarkkinalain mukaisia viestintäpalveluja.

GPRS ja 3G-datapuheluista tallennettavaksi tulevat sekä matkaviestinverkon viestintäpalveluista (2 § ja 3 §), että Internet-yhteydaspalvelusta (4 §) luetellut tiedot siltä osin kuin ne ovat saatavilla.

2 § Puhelinverkossa tarjottavasta viestintäpalvelusta säilytettävät tiedot

Tässä määräyksessä puhelinverkossa tarjottavilla viestintäpalveluilla tarkoitetaan kiinteän puhelinverkon ja matkaviestinverkon puhelinpalveluja ja lisäpalveluja, sekä teksti-, EMS- ja multimediasivestipalveluja.

- Puhelinverkossa tarjottavan viestintäpalvelun osalta tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - puhelinnumero, josta on soitettu;
 - tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän nimi ja osoite; sekä
 - käyttäjän valitsema puhelinnumero, sekä tilanteissa, joissa on käytetty automaattista soitonsiirtoa tai muuta vastaavaa palvelua, puhelinnumero johon puhelu on siirretty.

Puhelun soittajan sekä puhelun vastaanottajan puhelinnumerot tulee tallentaa. Vaatimus koskee sekä lähtevää että vastaanotettavaa teleyritystä, mikäli ne tallentavat edellä mainittuja tietoja omaa käyttöään varten.

Yleensä teleyritykset tallentavat tilaajan nimi- ja osoitetiedot eri järjestelmään kuin rekisteröityneen käyttäjän nimi- ja osoitetiedot tietojen. Näin tehdään tietojen eri käyttötarkoituksen vuoksi. Mikäli teleyritys on tallentanut sekä tilaajan, että rekisteröidyn käyttäjän tiedot, tulee ne myös tämän määräyksen mukaisesti tallentaa. Kunkin teleyrityksen tulee tallentaa omien asiakkaidensa nimi- ja osoitetiedot.

Automaattisen soitonsiirron tapauksessa tallennusvelvoite koskee jokaista soitonsiirtoketjussa mukana olevaa teleyritystä. Jos asiakas A on tehnyt soitonsiirron asiakkaalle B, joka on tehnyt soitonsiirron edelleen asiakkaalle C, on tallennusvelvoite jokaisella ketjussa mukana olevalla teleyrityksellä (A, B ja C). Tallennusvelvoite ei koske tietoa soitonsiirron asettamisesta (konfigurointitieto).

SMS-välityspalvelussa, jossa käyttäjät voivat lähettää tietyille käyttäjäryhmälle tekstiviestejä yhden palvelunumeron kautta, palveluntarjoaja toimii viestin uudelleen lähettäjänä (vrt. soitonsiirto). Tallennusvelvoite tulee tähän tapaukseen sovellettavaksi samalla tavoin kuin soitonsiirtotapauksissa.

- Puhelinverkossa tarjottavan viestintäpalvelun käytön ajankohdan ja keston määrittämiseksi tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - Puhelun alkamisen ja päättymisen päivämäärä ja kellonaika; sekä
 - viestin päivämäärä ja kellonaika.

Aikaleimat tulee säilyttää siinä muodossa kuin ne omaa käyttöä varten on tallennettu. Pakettikytkentäistä datasiirtoa, esimerkiksi GPRS-dataa käytettäessä, aikaleimana tulee tallentaa datasiirtoa varten avatun PDP-kontekstin aktivoinnin aikaleima.

Teleyrityksen käyttämien kellojen tarkkuudesta on säädetty Viestintäviraston antamassa määräyksessä Viestintävirasto 31 E/2009 M [6] Veloituksen teknisestä toteuttamisesta viestintäverkossa.

- Puhelinverkossa tarjottavan viestintäpalvelun tunnistamiseksi tulee säilyttää:
 - tieto käytetystä viestintäpalvelusta.

Tällä tarkoitetaan tietoa esimerkiksi siitä, oliko kyseessä SMS-, MMS-, ISDN-, FAX- vai kiinteän puhelinverkon tai matkaviestinverkon puhelupalvelu. Myös tieto siitä käytettiinkö SMS-viestin lähettykseen jotain muuta kuin matkapuhelinta (esim. Internet-pohjaista SMS-välityspalvelua) kuuluu tämän määritelmän piiriin.

Tallennusajan katsotaan alkaneen siitä hetkestä kun viestintätapahtumasta on tallentunut tieto teleyrityksen järjestelmään. Verkkovierailutapauksissa ulkomaalainen teleyritys voi lähettää laskutustiedon teleyritykselle vasta muutaman viikon päästä itse puhelutapahtumasta. Tuolloin tallennusvelvoitteen katsotaan alkaneen laskutustiedoissa olevan viestintätapahtuman aikaleiman mukaan.

3 § Matkaviestinverkossa tarjottavasta viestintäpalvelusta säilytettävät tiedot

Tässä määräyksessä matkaviestinverkossa tarjottavilla viestintäpalveluilla tarkoitetaan matkaviestinverkon puhelinpalveluja ja lisäpalveluja, sekä teksti-, EMS- ja multimediamaviestipalveluja.

Matkaviestinverkossa tarjottavia viestintäpalveluja koskee 2 §:ssä säädetyn lisäksi tässä pykälässä säädetty.

- Matkaviestinverkossa tarjottavan viestintäpalvelun osalta tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - käyttäjän ja vastaanottajan kansainvälinen matkaviestintilaajan tunnus (IMSI);
 - käyttäjän ja puhelun vastaanottajan kansainvälinen matkaviestimen laitetunniste (IMEI); sekä
 - ennalta maksetun anonyymien liittymien käyttöönoton päivämäärä ja kellonaika sekä sijainnin ilmaiseva tunnistamistieto liittymien käyttöönottohetkellä.

Ennalta maksetun anonyymien liittymien käyttöönotolla tarkoitetaan tässä määräyksessä ensimmäistä puhelinpalvelun käyttöä, esimerkiksi ensimmäistä saapuvaa tai lähtevää viestiä tai puhelua. Mikäli ennalta maksetun anonyymien liittymien käyttöönottopäivästä on kulunut enemmän aikaa kuin mitä vaadittu tallennusaika on, lakkaa tallennusvelvoite kyseisen tiedon osalta, vaikka itse liittymä olisi vielä toiminnassa.

- Matkaviestimen sijainnin selvittämiseksi tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - liittymän sijainnin ilmaiseva tunnistamistieto (solutieto) puhelinpalvelun alkamisajankohdasta; sekä
 - tukiaseman maantieteellisen sijainnin ilmaisevat tiedot siltä ajalta, jolta puhelinpalvelun tunnistamistietoja on säilytetty.

Tukiaseman maantieteellisen sijainnin ilmaisevalla tiedolla tarkoitetaan tietoa, jonka perusteella voidaan jälkikäteen osoittaa, minkä maantieteellisen alueen tukiasema on kattanut tietyllä ajanhetkellä.

4 § Internet-yhteysoalvelusta säilytettävät tiedot

- Internet-yhteysoalvelun osalta tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän käyttäjätunnus tai muu vastaava tunnistetieto;

- o Internet-liittymän tilaajan nimi ja asennusosoite sekä rekisteröidyn käyttäjän nimi ja osoite; sekä
- o yhteyden aikainen dynaaminen tai staattinen IP-osoite.

Suomessa käyttäjätunnuksen käyttö Internet-yhteyspalvelussa on varsin vähäistä. Poikkeuksena ovat muun muassa kaupalliset WLAN-yhteydet, joissa palvelun käyttöoikeutta rajoitetaan yleisesti käyttäjätunnistuksella.

Mikäli teleyrityksellä on tallessa sekä yhteyden tilaajan, että rekisteröidyn käyttäjän tiedot, tulee ne myös tämän määräyksen mukaisesti tallentaa.

Muulla vastaavalla tunnisteella tarkoitetaan esimerkiksi yhteyden teknistä tunnistetta, minkä perusteella liittymä voidaan tunnistaa. Esimerkiksi ADSL-yhteyksissä tällä voidaan tarkoittaa DHCP-optio82 tietoa.

Yhteyden aikainen dynaaminen IP-osoite tulee tallennettavaksi silloin kun teleyritys käyttää sitä omaa toimintaansa varten esim. vikojen ja häiriöiden selvittämiseksi. Tallennusvelvoite voi koskea esimerkiksi DHCP- ja RADIUS-palvelimille tallennettuja dynaamisia IP-osoitteita.

- Yhteyden käytön ajankohdan ja keston määrittämiseksi tulee säilyttää:
 - o tieto yhteyden alkamisen ja päättymisen päivämäärästä ja kellonajasta.
- Viestintälaitteen ja -liittymän tunnistamiseksi tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - o modeemia käyttävien yhteyksien osalta puhelinnumero, josta on otettu yhteyttä; sekä
 - o digitaalisen liittymän (xDSL-liittymä) tai muun viestinnän lähteen loppupisteen yksilöintitiedot.

Verkkokortin MAC (Media Access Control) osoite katsotaan tämän määräyksen mukaiseksi viestinnän lähteen loppupisteen yksilöintitiedoksi.

5 § Sähköpostipalvelusta säilytettävät tiedot

- Sähköpostipalvelun osalta tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - o sähköpostiosoite, käyttäjätunnus tai muu vastaava tunniste; sekä
 - o tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän nimi ja osoite.
- Viestinnän ajankohdan ja keston määrittämiseksi tulee säilyttää:
 - o tieto sähköpostipalveluun kirjautumisen ja uloskirjautumisen päivämäärästä ja kellonajasta.

Sähköpostiviestin lähettäjän IP-osoitetta ei ole Direktiivissä määritelty tallennettaviksi tiedoiksi

6 § Internet-puhelinpalvelusta säilytettävät tiedot

- Internet-puhelinpalvelun osalta tulee säilyttää seuraavat tiedot:
 - o käyttäjän ja vastaanottajan käyttäjätunnus tai muu vastaava tunniste tai puhelinnumero; sekä
 - o tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän nimi ja osoite.
- Puhelun ajankohdan ja keston määrittämiseksi tulee säilyttää:
 - o tieto Internet-puhelun alkamisen ja päättymisen päivämäärästä ja kellonajasta.
- Viestintätyyppin tunnistamiseksi tulee säilyttää:
 - o tieto käytetyistä Internet-puhepalveluista.

Internet-puhelinpalvelulla tarkoitetaan tässä määräyksessä teleyrityksen tarjoamaa loppuasiakkaille asti IP-tekniikalla toteutettua puhelinpalvelua. Määräys koskee myös teleyrityksen asiakkaidensa keskinäistä viestintää varten tarjoamaa IP-puhepalvelua. Käyttäjätunnuksella ja muulla vastaavalla tunnisteella tarkoitetaan sellaisia internet-puhelinpalvelun käyttäjän ja vastaanottajan tunnuksia, jolla internet-puhelu voidaan soittaa. Tällaisia tunnisteita ovat esimerkiksi SIP-osoitteet.

Pelkän hakemistopalvelun kaltaisen tavoitettavuuspalvelun (esimerkiksi sen tiedon tarjoaminen, onko IP-puhelun aiottu vastaanottaja kirjautuneena palveluun) tarjoaminen ei täytä viestintäpalvelun määritelmää, koska palvelun tarjoaja ei osallistu viestien siirtämiseen viestintäverkossa viestintämarkkinalaissa tarkoitetulla tavalla.

7 § Käsittelyaika omaa tarvetta varten

Sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a §:ssä veloitetaan teletoimintailmoituksen antamiseen velvollinen palveluyritys huolehtimaan, että yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/24/EY 5 artiklassa tarkoitetut tiedot säilytetään 12 kuukauden ajan viestinnän päivämäärästä.

Tunnistamistietojen tallentamisvelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja saa SVTSL:n 14 a §:n mukaan käyttää ainoastaan pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa mainittujen rikosten tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksen (***/2011) mukaan tunnistamistietojen tallentamisvelvollisuuden toteuttamiseksi perustettavaan tietojärjestelmään voidaan tallentaa myös sellaiset tiedot, joiden *käsittely teleyrityksen omaa tarvetta varten ei ole vielä päättynyt*. Tietojärjestelmässä on pystyttävä erottamaan nämä tiedot tunnistamistietojen tallentamisvelvollisuuden piiriin kuuluvista tiedoista, koska näitä tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle muissakin kuin pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa säädetyissä tilanteissa.

Pääsääntöisesti käsittelyajaksi omaa tarvetta varten määritellään se aika, jonka palveluyritys on määritellyt tiedon käsittelyajaksi. Käytännössä on kuitenkin osoittautunut mahdolliseksi määritellä käsittelyaika omaa tarvetta varten kaikkien tietojen osalta. Esimerkiksi dynaamisen IP-osoitteen osalta tiedot voivat olla eripituisen ajan saatavilla laitekohtaisesti.

Määräyksen 7 §:ssä säädetään edellä mainituista syistä, että mikäli teknisesti ei ole mahdollista tarkasti määritellä jonkin tiedon käsittelyaika teleyrityksen omaa tarvetta varten, voidaan tiedot tallentavaan järjestelmään määritellä tälle tiedolle keskimääräinen käsittelyaika omaa tarvetta varten. Keskimääräinen käsittelyaika lasketaan ja tallennetaan järjestelmään palveluyritys- ja tietokohtaisesti.

Tietojen tallentaminen tällaiseen järjestelmään voi tapahtua esimerkiksi ETSI-102657 'Lawful Interception (LI); Retained data handling; Handover interface for the request and delivery of retained data' (viranomaisen kanssa sovittu versio) rajapinnan mukaisesti, kunhan otetaan huomioon, että säilytysvelvollisilla palveluyrityksillä on sähköisen viestinnän tietosuojalain 19 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus huolehtia palvelujen tietoturvasta ja sen lisäksi palveluyrityksen tulee määritellä ne henkilöt, joilla on oikeus käsitellä säilytettäviä tietoja. On selvää, että tallennettavia tietoja luovutetaan järjestelmästä viranomaiselle ainoastaan silloin, kun peruste tietojen luovuttamiselle on olemassa. Edellä sanottu tarkoittaa käytännössä sitä, että tiedot suojataan ja eristetään yleisestä viestintäverkosta ja suojataan muutoinkin laittomalta käsittelyltä. On myös varmistettava, että suojattua yhteyttä pitkin tulevat viranomaiskyselyt ja niiden peruste lokitetaan. Lisäksi säilytysvelvollisen palveluyrityksen on varmistettava, että tietokyselyjen tekeminen on järjestelmästä tietoja hakevassa viranomaispäässä järjestetty valvotusti ja tietoturvallisesti.

8 § Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Määräys 53/2008 tuli voimaan 5. päivänä kesäkuuta 2008. Sen kumoava määräys 53 A/2011 tulee voimaan xx.x.2011.

4 VIITTEET

[1] Sähköisen viestinnän tietosuojalaki (516/2004 muutoksineen), ajantasainen versio:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040516>

[2] **Valtioneuvoston asetus** (tulossa)

[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY Yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta

[4] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla

[5] Valtioneuvoston asetus merkitykseltään vähäisestä teletoiminnasta (675/2003)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2003/20030106.pdf>

[6] Viestintävirasto 31 E/2009 M Veloituksen teknisestä toteuttamisesta viestintäverkossa
http://www.ficora.fi/attachments/suomi_R_Y/1158858981858/Files/CurrentFile/Viestintavirasto31C2003M.pdf